

MUISTIO

Projekti Hyrynsalmen kunta Iso Tuomivaaran ja Lumivaaran osayleiskaavat
Aihe Viranomaisien työneuvottelu

Muistio nro
Päivämäärä 24.06.2014 klo 9:00-12:30
Vastaanottaja Sirpa Lyytinen, Maarit Vainio, Unto Ritvanen /Kainuun ELY
Raimo Kuvaja, Ulla-Maija Oikarinen /Hyrynsalmen kunta
Rauni Laukkanen, Esa Suominen /Kainuun Museo
Atte Lohman /Otsotuuli
Marja Kaitaniemi /Otsotuuli
Pekka Helo /Luontokuva Pekka Helo Ky
Lähettäjä Liisa Märijärvi-Vanhanen
Tiedoksi Pirkko Seitsalo /Pöyry Finland Oy
Anne Koskela /Ramboll Finland Oy
Harri Helenius /Ristijärven kunta
Jouko Saastamoinen /Kainuun ELY-keskus
Hannu Heikkinen, Martti Juntunen /Kainuun liitto
Matti Maajärvi, Matti Huhtala /UPM
Iikka Rissanen /Pöyry Finland Oy

Päivämäärä 24.6.14

Ramboll
Kampusranta 9C
60320 SEINÄJOKI

P +358 40 5560 473
etunimi.sukunimi@ramboll.fi

www.ramboll.fi

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Sirpa Lyytinen Kainuun ELY:stä avasi kokouksen ja toimi puheenjohtajana. Kaavakonsultti laatii muistion.

2. Iso Tuomivaaran osayleiskaavoituksen suunnittelutilanne

Osayleiskaavaluonnos ja palaute

Liisa Märijärvi-Vanhanen /Ramboll esitteli Iso Tuomivaaran osayleiskaavan lähtötietoja, luonnoksen sisältöä ja siitä saatua palautetta. Luonnos on ollut nähtävillä kunnassa huhtikuun ajan. Yleisötilaisuus ja kaavan laatijan vastaanotto pidettiin 10-11.4. Toukokuun loppupuolella järjestettiin Ukkohallan matkailuyrittäjille ja loma-asukkaille suunnattu kyselytutkimus ja keskustelutilaisuus tuulivoiman ja matkailun yhteensovittamisesta.

Atte Lohman /Otsotuuli esitteli Matti Maajärven kalvot, joissa esitettiin UPM:n metsätalousosaston näkemys luontoarvojen merkitsemisestä kaavaan. Luontoarvojen tulee olla selvityksissä todettuja ja merkittäviä, ei "soveltuvia". Lähtökohtana tulisi olla tuulivoimaloiden rakentamisen näkökulma, jotta metsätaloutta ei tarpeettomasti rajoitettaisi kaavoituksella.

Keskustelu

Luontokohteiden merkitseminen kaavassa

- Lyytinen: Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa mainitaan tavoite ekologisten käytävien muodostamisesta merkittävillä virkistys- ja luontoalueilla. Vastaavasti tuulivoimakaava rajoittaa maankäyttöä myös ympäröivillä alueilla. Metsä- ja vesilaki eivät koske kaikkia luonnonsuojelun kannalta huomioitavia kohteita.
- Vainio: Kaikki kaavan luo-alueet perustuvat laadittuihin selvityksiin. Rajaukset ovat informatiivisia ja tuovat tietoa metsänomistajien käyttöön. Kaavassa on huomioitava liito-oravalle soveltuva potentiaalinen elinympäristö. Mahdolliset elinpiirit on lisäksi rajattu tietyille alueelle. Ekologisten yhteyksien osalta on erityinen tilanne, että ne on selvitetty ja ne kannattaa säilyttää kaavan tietona.
- Lohman: Vaikuttavatko luontomerkinnät esim. tien rakentamiseen? Suunnitellut tielinjat on tutkittu 20-30 metrin säteellä.
- Vainio: Jo luonnonsuojelulaki edellyttää, että rakennettaessa tilanne tarkistetaan. Kaavalla varmistetaan, että lakia voidaan noudattaa.
- Helo: Metsähakkuissa menetetään paljon kohteita, koska niistä ei ole tietoa. Liito-oravalle potentiaalinen alue on reservialuetta, jonne liito-orava voi siirtyä. Liito-oravalle potentiaalisia alueita on Kainuussa vähän, metsät ovat enimmäkseen talousmetsiä.

Jokihelmisimpukka

- Helo: Jokihelmisimpukan osalta purot käytiin läpi tarkkailemalla pohjaa. Sähkökoekalastusta ei ole tehty. Iso Tuomivaaralla korkeussuhteet ovat sellaiset, että taimen ei mahdollisesti nouse purossa.
- Vainio: Jokihelmisimpukan tilanne tulee tarkistaa Kainuun Helmenkalastajat – hankkeesta, joka on vielä tämän kesän käynnissä (proj.päällikkö Outi Isokääntä/Kuhmo). Jokihelmisimpukkaa tavataan erityisesti puroissa, joiden yläpuolella on lampi rinteellä, kuten Iso Tuomivaaralla Varisjärvi. Lumivaaralla Jyrkänkoskenpuron takana ei ole järveä. Mikäli karttatarkastelussa aluetta ei pidetä soveltuvana, ei tarvita maastotarkistusta. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida Varispuron alitus. Mikäli raakkuja todetaan purossa, rakennusratkaisu on valittava niin, että vältetään raakun olemassa oloa vaarantava puron samentuminen.

Ekologiset yhteydet ja vanha metsä

- Ekologiset yhteydet tarkennetaan kaavakartalla siten, että yhteys muutetaan kulkemaan vanhan metsän kautta. Itäpuolen kulkuyhteyden sijainti tarkistetaan ilmakuvasta siten, että se ei sijoitu laajalle hakkuuaukolle.
- Vainio: Vanha metsä on sinipyrstölle ja liito-oravalle sopiva elinympäristö, alueella on myös kääväkkäitä.
- Helo: Lakialue on karua metsää, missä em. lajeja ei esiinny.
- Lyytinen: Kaksi voimalaa alueen eteläosassa muodostavat vanhan metsän osalla visuaalisen ristiriidan. Maisemalliset vaikutukset Ukkohallalle ovat merkittävimmät.
- Vainio: Voimaloiden sijoittelu pirstoo vanhaa metsää, vaikka suoria lakisääteisiä esteitä sijoitukselle ei ole.
- Lohman: Läntisempää voimalaa voidaan siirtää länteen hakkuuaukolle.

Varisjärvi

Lyytinen: Varisjärven rannalla on aitta, onko verrattavissa saunaan? Alueelle on tarpeen laatia kantatilaselvitys, jossa tutkitaan onko järveen rajoittuvilla tiloilla (2 tilaa+UPM) mahdollisuutta pinta-alaperusteisiin rakennuspaikkoihin. Poikkeuslupakäytännössä Rinnelehdon tila todettaisiin rakennuspaikkana. Rakennusoikeutta katsotaan muodostuvan pinta-alaperusteisesti, kun järven pinta-ala on alle 10 ha. Kuvaja: Rinnelehdon tilalle on myönnetty rakennuslupa aitalle, jolloin on muodostunut rakennuspaikka. Taustalla on KHO:n päätös Puolangalta. Korkealehto on vanha kantatila.

Yleistä

- Trafin lausunnon mukaan ei alueella ole korkeusrajoitusta. Kaavamääräyksiin lisätään voimalan suurin sallittu korkeus mmpy.
- Helon mukaan hankealueen pohjoispuoliset tielinjaukset on selvitetty yli 10 metrin osalta linjauksen molemmin puolin. Linjauksilla ei havaittu erityisiä luontokohteita eikä lähteitä. Rutjunpuro on reheväkhö puroympäristö.
- Kuvaja: Kunnassa on keskusteltu yhteisen kannan muodostamisesta lukuisien erillisten tuulivoimakaavojen osalta. Lumivaaran ja Iso Tuomivaaran kaavat käsitellään kunnassa yksittäin ja omanaan enemmistön mielipiteen mukaan. Kivivaara-Peuravaaran kaava on jo hallintokäsittelyssä. Kokonaisuutta tarkastellaan laajemmin tulevassa maakuntakaavassa.
- Lyytinen: Maakuntakaavan puute konkretisoituu Hyrynsalmen tapauksessa.
- Kuvaja: Väisälän kyläläiset ja pienyrittäjät kannattavat hanketta. Isot yritykset, kuten Ukkohalla, ovat hanketta vastaan. Maanomistajat katsovat hyötyvänsä hankkeesta. Kuntalaiset haluavat, että arvot tuodaan tarkasti esille, jonka jälkeen hanke etenee kunnassa kaavaprosessin kautta.
- Lyytinen: Kivivaara-Peuravaara –hankkeessa tarkasteltiin vaikutuksia hajarakentamisoikeuteen. Jos rakentaminen estyy ainoalla palstalla, voidaanko kaavaa silloin pitää maanomistajan kannalta kohtuuttomana?
- Lohman: 40 dB:n melualueen sisälle sijoittuville tiloille maksetaan korvauksia.

Lisäselvitystarpeet

- Kainuun Museo: Mikäli layout ei muutu, ei ole tarvetta lisäselvityksiin muinaisjäännösten osalta.
- Hyrynsalmen kunta: Matkailuvaikutuksista on tehty selvitys ympäristölautakunnan ja maankäyttötoimikunnan esityksen mukaisesti. Selvitystä pidetään riittävänä. Kaavaluonnoksesta on tiedotettu ja saatu palautetta asianosaisilta suullisesti, kirjeitse ja sähköpostilla.
- Kainuun ELY:
  - 1) Jokihelmisimpukan esiintyminen selvitetään
  - 2) Lounaisosan liito-oravaesiintymä tarkistetaan maastossa
  - 3) Pohjoispuolelta laaditaan lisää kuvasovitteita
  - 4) Uusia meluasetuksia ei ole saatu, olemassa olevilla mennään.

Kaavaehdotuksen aikataulu

Tavoitteena on saada kaavaehdotus syyskuussa maankäyttötoimikuntaan ja ympäristölautakuntaan.

3. Lumivaaran osayleiskaavoituksen suunnittelutilanne

YVA-tilanne ja muutokset layoutissa

Atte Lohmanin mukaan YVA-selostus on nähtävillä 10.6.-8.8.2014. Yhteysviranomaisen lausunto saadaan 7.10. mennessä. YVA:ssa on käsitelty 8 voimalaa. Hankkeen voimaloiden sijaintia on tarkistettu siten, että osayleiskaavaluonnos tullaan laatimaan 9 voimalalle ja kaavassa vaikutusarviointi päivitetään.

Alustava kaavaluonnos

Liisa Märijärvi-Vanhanen esitteli Lumivaaran osayleiskaavan lähtötietoja, YVA:n yhteydessä laadittuja selvityksiä ja alustavan kaavaluonnoksen sisältöä. Layoutin muutos on valmistunut äskettäin, joten varsinaista kaavaluonnosta ei ole vielä esiteltävissä. Hankealue rajoittuu Prokon Oy:n hankealueeseen sekä eteläkulmastaan Ristijärven kuntaan. Hankealue rajautuu länsiosastaan Natura-alueeseen.

Keskustelu

YVA ja muutokset

- Otsotuuli on neuvotellut Lumivaaran hankkeeseen suunnitelluista muutoksista YVA-yhteysviranomaisen kanssa. ELY-keskuksen mukaan muutokset eivät edellytä YVA:n uusimista.
- Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on päivitettävä Prokonin hankkeen osalta, joka on edennyt YVA-ohjelmavaiheeseen.
- Kuvaja: Osallisissa syntyy epäluuloja, kun voimaloiden lukumäärät ja megat vaihtelevat. Yhteisvaikutukset Prokonin kanssa on kuvattava rehellisesti.
- Lyytinen: Kaavaselostuksessa on kuvattava, miksi on päädytty 9 voimalaan (poikkeaa YVA:ssa esitetystä) ja mikä vaikutus muutoksilla on kokonaisratkaisuun.
- Lohman: Yhteisvaikutusten arvioimiseksi Otsotuulen osalta mallinnukseen valittiin meluisin vaihtoehto 8x4,5 MW. Prokonin voimalat ovat YVA-ohjelman mukaan 2-5 MW ja yhteisvaikutusten mallinnus on laadittu 10x3,3MW:n tuulivoimaloille.

Osayleiskaavan suunnittelu

- Vainio: Hankealue rajoittuu Metsähallituksen Luontopalvelujen omistamaan suojelualueeseen, joka ei ole vielä lakisääteinen. Mikäli alueella tapahtuisi yöretkeilyä ja siellä olisi tarkoitusta varten rakenteita, olisi huomioitava 35 dB:n raja. Vähintäänkin on noudatettava 40 dB:n melurajaa (VN päätös). Vaikutuksia alueen linnustoon on arvioitava. Virkistystarpeeseen olisi saatava Metsähallituksen Luontopalvelujen kanta, onko suunniteltu retkeilyreittejä ja onko alue sopiva luonnon-tarkkailuun. Alue on ollut vanhan metsän suojeluohjelmassa jo ennen vuoden 1998 Natura-a.
- Lyytinen: Ristijärven kuntaan ei ole tarpeen laatia omaa osayleiskaavaa, vaikka 40 dB:n melualue sinne ulottuukin. Kyseinen alue on UPM:n omistuksessa. KHO:n mukaan on voimaloille esitettävä tarkat paikat vaikutusten arvioimiseksi

- Märijärvi-Vanhanen: Voimaloiden paikat tarkennetaan luonnosvaiheesta kaavaehdotukseen edettäessä, kun tekninen suunnittelu etenee.

Selvitykset

- Lyytinen: Kuvasovitteisiin on lisättävä käytetty kameran polttoväli. Hyvä tapa havainnollistaa maisemavaikutuksia on laatia rinnakkaiset kuvat sekä Otsotuulen hankkeesta että molemmista Lumivaaran hankkeista yhdessä.

- Vainio: Onko kasvillisuus selvitykset tehty voimalan nro 7 siirron yhteydessä?

- Helo: Koko aluetta koskien on selvitetty hehtaarin ruudut ja lisäksi muualta rehevät ym. huomionarvoiset paikat.

- Vainio: Prosessissa on vaikutukset käytävä läpi. Rakentamisessa huomioitavia ovat:

- 1) Rinnesuon sijainti alueella
- 2) Lähteet
- 3) Sinipyrstöesiintymä

Otsotuulen ja Prokonin kaava-alueiden yhteensovittaminen

- Ritvanen: Nyt kunta on laatimassa kahta erillistä osayleiskaavaa (Otsotuuli ja Prokon) ja ehdotus olisi osayleiskaavojen yhdistämisestä luontoarvojen ja tuuli-voimatuotannon yhteensovittamiseksi.

- Oikarinen: Hanketoimijat ovat tehneet erilliset kaavoitusesitykset eikä kunta ole edellyttänyt yhteensovittamista. Hankkeet lähtivät liikkeelle erilaisista selvitystilanteista.

- Märijärvi-Vanhanen: Vastaavissa tapauksissa (esim. Kalajoki) ei vaikeuksia ole ollut rinnakkaisten kaavojen yhteensovittamisessa, kun toimijat ovat sopineet keskenään buffereista. Tarvittaessa voidaan esim. kaavamääräyksiä yhtenäistää.

- Lohman: Prokonin kanssa on sovittu 200 metrin bufferista hankealueiden välillä.

- Lyytinen: Vierekkäiset hankkeet olisi hyvä saada luonnoksena yhtä aikaa nähtäville ja käsitellä kunnassa samassa kokouksessa eri pykälissä, jolloin kaavojen yhteisvaikutukset voidaan konkreettisesti arvioida.

Lisäselvitystarpeet

- Kainuun Museo: Muinaisjännösinventointi on päivitettävä muutosten osalta. Kaukonäkymien vaikutusarvioinnissa on huomioitava kahden eri hankkeen yhteisvaikutukset ja voimaloiden muutokset (rinnakkaiset kuvasovitteet). Kriittiseksi tunnistetut kohteet on otettava mukaan.

- Kainuun ELY-keskus: Vaarakylä tulisi ottaa mukaan maisemavaikutuksia tarkasteltaessa. Mustakummun näkötorni on rakennettu maisemankatselua varten laavun viereen. Tässä vaiheessa ei ole nähtävissä merkittäviä lisäselvitystarpeita.

- Hyrynsalmen kunta: Kunnassa ei ole tullut esille lisäselvitystarpeita.

Kaavaluonnoksen aikataulu

- Prokonin kaava tulee nähtäville aikataulun mukaan lokakuussa.

- Mahdollista on saada Otsotuulen kaavaluonnos aikaisintaan syyskuussa maankäyttötoimikuntaan ja ympäristölautakuntaan.

- Mikäli kaavaluonnoksissa on yhteensovittamistarvetta, otetaan yhteys Kainuun ELY:yn. Muussa tapauksessa ei ennen luonnoksen jättämistä ole tarvetta neuvottelun järjestämiseen.
- Kaavaluonnoksesta järjestetään yleisötilaisuus ja kaavan laatijan vastaanotto kunnassa.
- Ideoitiin erilaisia tiedottamisen tapoja: tutustumisretki, Lietekylän asukkaille kuntainformaatiota, YVA:n ja kaavan yleisötilaisuudet, jutut paikallislehdissä.

4. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja totesi, että kohdat 4 ja 5 tulivat käsitellyiksi keskustelun yhteydessä. Muita asioita ei ollut. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:30.

Muistion laatija

Liisa Märijärvi-Vanhanen

Muistion tarkistus: Osallistujat